

Boże Narodzenie * Sylwester i Nowy Rok
Trzech Króli * Staropolskie Zapusty

**TRADYCJE ŚWIATECZNE
W FILATELISTYCE**

WYSTAWA
17.12.2005r.~28.02.2006r.

KLUB OSIEDLOWY "ORLIK" - Jelenia Góra

Boże Narodzenie, Sylwester i Nowy Rok, Trzech Króli, Staropolskie Zapusty TRADYCJE ŚWIĄTECZNE W FILATELISTYCE

"Cudze chwalicie, swego nie znacie, sami nie wiecie co posiadacie" - dziś, jak twierdzą socjologowie, polska młodzież znacznie więcej wie o św. Patryku, walentynkach, Halloween niż o katarzynkach, Zielonych Świątkach czy sobótkach. "Obce rzeczy" wiedzieć dobrze jest, swoje - obowiązek", pisał Zygmunt Gloger, dziewiętnastowieczny etnograf.

Istotną rolę w przypadku wszystkich świąt odgrywają wierzenia - poglądy i przekonania o wstępowaniu w ludzkim życiu i przyrodzie zjawisk nadprzyrodzonych. Od wieków daty prawie wszystkich świąt wiązały się z cyklami upraw i zjawiskami atmosferycznymi. Religia pogańskich Słowian była kultem przyrody, ożywionych ciał niebieskich, zjawisk pogodowych z własnym kalendarzem obrzędowym, który wyznaczał pory roku: święto zimy, święto nadchodzącej wiosny i początku lata, świętami wegetacyjnymi, świętami miłości, wreszcie świętami pamięci zmarłych. Cały sens świętowania polegał i nadal polega na oderwaniu się od codzienności.

Święta Bożego Narodzenia rozpoczyna wieczór wigilijny, który w dziejach Narodu wpisał się w polską tradycję jako wieczór prawdziwego zbliżenia, wzajemnego odpuszczenia win, czas miłości, zadumy i refleksji, najbardziej uroczyste, wzruszające i rodzinne święto w roku. Na powstanie świąt Bożego Narodzenia złożył się bardzo długi i bardzo skomplikowany proces historyczny.

Na przestrzeni wieków zwyczaj ludowe i obrzędy religijne różnych wyznań, narodowości i kręgów kulturowych splatały się ze sobą. Zbieżność dat obchodzonego przez chrześcijan święta Bożego Narodzenia, dawnych świąt hellenistycznych i świąt słowiańskiego pogaństwa jest tego przykładem.

Na przełomie grudnia i stycznia świąt pogański obchodził wielki cykl świąt roku. Święto przesilenia zimowego - przypadające 25 grudnia - było w kalendarzu słowiańskim pierwszym dniem nowego roku, 24 grudnia obchodzono pogańskie święto zmarłych, ostatni dzień starego roku i wigilię zimowego święta przesilenia dnia z nocą.

W starożytnym Rzymie obchodzono między innymi następujące święta zimowe: od 17 grudnia trwające kilka dni Saturnalia, 23 grudnia - Larentalia, rzymskie święto zmarłych; 25 grudnia - Święto Narodzin Niezwyciężonego Słońca, a po nim 1 stycznia - nowy rok, 3 stycznia - Vota - święto na cześć zdrowia i pomyślności monarchy i wreszcie 6 stycznia - Epifania - objawienie się boga.

Kościół katolicki wprowadził wprawdzie własny cykl świąt zimowych, lecz pokrył je dokładnie terminami uroczystości pogańskich: Boże Narodzenie, Nowy Rok i Trzech Króli - upamiętniające objawienie się Chrystusa poganom w osobach trzech magów. Poważne i smutne tradycje związane z pogańskim kultem zmarłych przeplatają się z wesołym nastrojem rzymskich obrzędów saturnalnijno-noworocznych z tajemniczą nocą wigilijną tworząc bogatą i skomplikowaną obrzędowość świąt Bożego Narodzenia, Nowego Roku i Trzech Króli.

Wigilijny opłatek, strojenie choinki, świąteczne prezenty, wieczerza wigilijna, stajenka, pasterka, śniadanie bożonarodzeniowe, kolędy i pastoralki, szopki, bałe sylwestrowe, podarunki i życzenia noworoczne to obrzędy w życiu domowym i kościelnym obchodzone w okresie zwanym "świętymi wieczorami" zakończone dniem Objawienia Pańskiego - Trzech Króli". Te świąteczne gody nosiły też nazwę "dwunastu pustych dni" i były bardzo ważne w ludowym kalendarzu.

Mięsopusty, zapusty to staropolska nazwa karnawału trwającego od Trzech Króli do Wielkiego Postu. Okres kuligów, bali, zabaw i oczywiście, koniecznie "bigos". Bigos domowy, litewski, staropolski, myśliwski..., a do popitki tokaj, miód i staropolski specjał - krupniki. O tym, że niezwykle wesoło obchodzono w Polsce ten czas, świadczy opinia, jaką w XVI wieku przedstawił sultanowi Sulejmanowi II Wspaniałemu, po zimowym pobycie w Polsce, jego poseł "W pewnej porze roku chrześcijanie dostają wariacji i dopiero jakiś proch sypany im w kościele na głowy leczy takową". Gdy o północy z wtorku na środe rozdzwoniły się kościelne dzwony - milkła muzyka, gasły wszędzie światła - "do postu" wzywano. Nastal czas rozmyślań nad upływającym czasem. Post.

TRADYCJE ŚWIĄTECZNE ...

Boże Narodzenie, Nowy Rok, Trzech Króli i karnawał na polskich znakach pocztowych zagościły pod koniec lat osiemdziesiątych ubiegłego wieku. W latach 1986-1988 nieśmiało i skromnie ukazały się trzy znaczki pocztowe poświęcone Nowemu Roku. Od 1991 roku już co roku Poczta Polska systematycznie wydaje po kilka znaczków o różnej tematyce: religijnej, kulturowej, popularyzującej sztukę sakralną i świecką Wystawą, po raz czwarty, pragnie pokazać zwłaszcza dzieciom i młodzieży piękno rodzimych tradycji świątecznych za pomocą środków materialnych, jakim jest znaczek pocztowy, kartka świąteczna.

(M.Cegła)

"Na szczęście, na zdrowie, na to Boże Narodzenie, coby się wam dorzyło, mnożyło syćko stworzenie, cobyście mieli telo koników, kielo w płocie kółców, po sopach krowicek, kielo w lesie jedliczek. W każdym kątku po dziesiątku, a w kiesonce sto tysięcy, byście zdrowi weseli i byście się wse mieli jako w niebie Janieli. Jament." "Do siego roku".

ORGANIZATORZY

Klub Osiedlowy „ORLIK”

Stowarzyszenie Miłośników Internetu „OrleNET”

Klub Kolekcjonera „Cymelium” **Jeleniogórskiego Stowarzyszenia** **Filatelistów i Kolekcjonerów**

ARANŻACJA WYSTAWY:
Magdalena KRÓL, Marian CEGŁA

EKSPONATY NA WYSTAWIE ZE ZBIORÓW CZŁONKÓW JSFiK:
M. CEGŁA, F. KIELESIŃSKI, W. WIŚNIEWSKI

PROJEKT PLAKATU, WYDAWNICTWA, TEKSTY:
Marian CEGŁA

PROJEKT SKŁADU I DRUK KOMPUTEROWY:
Bartosz BRYNIARSKI

PATRONAT MEDIALNY:
TVK „ZABOBRZE 3”

OPRAWA MUZYCZNA WERNISAŻU WYSTAWY:
Uczniowie Szkoły Muzycznej w Jeleniej Górze

ORGANIZACJA WYSTAWY PRZY WSPARCIU
FINANSOWYM I RZECZOWYM:

Jeleniogórskiego Stowarzyszenia Filatelistów i Kolekcjonerów

Spółdzielni Mieszkaniowej „OSTOJA”

Muzeum Przyrodniczego

Sklepu Filatelistyczno-Kolekcjonerskiego „U BENIA”

Baru Uniwersalnego „BUMERANG”

Henryki Domańskiej i Henryka Słowika